

ÅLDERSGRÄNSKAMPANJ I STOCKHOLMS KOMMUN APRIL 2003

En studie av effekter på alkoholserving på
krogen till ungdomar i Skärholmens polisdistrikt

Eva Wallin

September 2003

RAPPORT NR 24

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SIDNR.

FÖRORD

SAMMANFATTNING

1

BAKGRUND

2

Kampanj för krögare

2

Utvärdering av kampanjen

3

SYFTE

4

METOD

4

Metodval

4

Urval av krogar

4

Försökspersoner

4

Undersökningsprocedur

5

Studiedesign

5

RESULTAT

5

Antal besök

5

Andel som nekade

5

Servering kopplat till bakgrundsfaktorer

6

Förstärkt tillsyn i samband med kampanjen

6

DISKUSSION

7

SLUTSATS

8

REFERENSER

9

BILAGOR

FÖRTECKNING ÖVER TIDIGARE UTGIVNA RAPPORTER FRÅN STAD-PROJEKTET

Förord

STAD-projektet (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) är ett tioårigt projekt vars uppdrag är att identifiera, tillämpa och utvärdera lovande metoder för prevention inom alkohol- och narkotikaområdet. Projektet tillkom 1995 efter en översyn av missbruksvården i Stockholms län, där Landstinget och Stockholms kommun gemensamt beslöt att göra en mer långsiktig satsning på metodutveckling.

Den alkohol- och drogpolitiska situationen i Sverige på 2000-talet kräver att nya metoder för prevention utvecklas. Den tilltagande globaliseringen och Sveriges EU-medlemskap begränsar på en rad viktiga punkter statens möjligheter att föra en tillgänglighetsbegränsande politik. Samtidigt talar allt mer av den internationella forskningen för att det är just på tillgänglighetsområdet som de största framgångarna uppnåtts. Detta understryker behovet av att i lokalsamhället utveckla nya metoder där insatser för att påverka såväl efterfrågan som tillgänglighet vävs samman i nya former för samhällsbaserad prevention.

STAD-projektet arbetar inom tre områden: tidig upptäckt av alkoholproblem och rådgivning inom sjukvården, ansvarsfull alkoholservice och narkotikaförebyggande arbete på restauranger och förebyggande insatser på ungdomsområdet. Som gemensam nämnare för projektet betonas lokal mobilisering, men också lokalt policyarbete.

Även för utvärderingen av samhällsbaserad prevention krävs metodutveckling. Såväl kvantitativa som kvalitativa metoder behövs, där både processer och effekter följs. Några intressanta frågeställningar är: Hur ser konsumtionsmönstren ut i olika delar av befolkningen? När de preventiva insatserna fram till målgrupperna? Var får tonåringar tag i alkohol och narkotika? Vad tycker läkare och sjuksköterskor om screening för alkoholproblem? Hur mäter man förändringar i våld på restauranger? Kunskapsluckorna är många. I en serie av rapporter kommer vi från STAD-projektet belysa dessa och en rad andra frågor.

I den här rapporten ställs frågan:

Leder en kampanj om åldersgränser riktad till krogar i Stockholms kommun till en skärpt legitimationskontroll av alkoholservice till ungdomar?

SAMMANFATTNING

Bakgrund: April 2003 genomförde Stockholms kommuns Tillståndsenhet en kampanj om åldersgränskontroll på krogen. Samtliga krögare fick en broschyr + affisch och två radiokanaler körde inslag under kampanjperioden. Kommunen utökade också sin tillsyn under den aktuella perioden. STAD fick uppdraget att utvärdera satsningen.

Syfte: Syftet med den här rapporten är att studera om åldersgränskampanjen riktad till krögare (kombinerat med förstärkt tillsyn) har någon effekt på krogarnas alkoholservice till ungdomar.

Metod: Urvalet bestod av samtliga ungdomsinriktade krogar i Skärholmens polisdistrikt (n=38). Mätningar gjordes innan och efter kampanjen. Ungdomar, 18 år fyllda, men med ett yngre utseende besökte krogarna parvis och beställde varsin starköl. Efter varje krogbesök fylldes ett protokoll i med uppgifter om de blev serverade öl, tid för besöket, kön och uppskattad ålder på servitören, antal gäster i lokalen samt en bedömning av ålder på gästerna i lokalen.

Resultat: Av de 38 krogarna besöktes 28 stycken. Övriga utgick av olika anledningar (t ex stängt eller bytt inriktning). Totalt genomfördes 112 beställningsförsök, 56 vid förmätningen och lika många vid eftermätningen. Andelen krogar som nekade var 62%. Fler nekade vid förmätningen (71%) jämfört med eftermätningen (54%). Den enda faktor som hade signifikant betydelse för utfallet var antalet gäster i lokalen. Ungdomarna blev oftare nekade om det var *få* i gäster i lokalen än om det var halvfullt eller fullt. Samtliga fem krogar som fått förstärkt tillsyn under kampanjperioden nekade ungdomarna vid eftermätningen.

Slutsats: Åldersgränskampanjen riktad till krögare i Stockholms kommun ökade inte legitimationskontrollen vid servering av alkohol till ungdomar på krogar i Skärholmen. Resultaten överensstämmer med tidigare erfarenheter av att kampanjer ger små effekter på beteendet i en tilltänkt målgrupp. Tidigare forskning talar istället för att *långsiktig* samverkan mellan myndigheter och krogbransch är nödvändig för att minska alkoholservice till underåriga.

BAKGRUND

STAD-projektet har sedan 1996 samarbetat med Stockholms kommuns Tillståndsenhet för att minska problem kopplade till alkoholkonsumtion på krogen. Andra samverkansparter är Polisen, Sveriges Hotell- och Restauratörsförbund, Hotell- och Restauranganställdas förbund, Statens Folkhälsoinstitut och Polisen. Samverkansgruppen har bland annat utvecklat en två-dagarsutbildning för serveringspersonal, effektiviserat tillsynsarbetet samt uppmuntrat krögare att utveckla skriftliga riktlinjer (s.k policies) för alkoholservice (Lindewald & Andréasson, 2002). Målsättningen med satsningen har varit att minska alkoholservice till kraftigt berusade gäster och underåriga. Insatserna har huvudsakligen varit riktade till krogar belägna i Stockholms city.

Att ungdomar inte ska dricka alkohol råder stor enighet om i Sverige bland såväl politiker, tjänstemän som befolkning (Wallin, 2001a). Detta återspeglas också i lagstiftningen som avser att reglera ungdomars tillgänglighet till alkohol. Enligt alkohollagen är det inte tillåtet att bjuda, servera eller sälja alkohol till den som är underårig (Svensk författningssamling, 1994). Det juridiska ansvaret ligger på den som, på något sätt, förser ungdomar med alkohol. Enligt lagen är det dock inte olagligt för ungdomar att konsumera alkohol. Åldersgränsen varierar beroende på olika omständigheter. Gränsen 20 år gäller för inköp på Systembolaget. Däremot är gränsen 18 år för service på restaurang och inköp av folköl i livsmedelsbutiker.

Våren 2003 tog Precens (Preventionscentrum Stockholm) initiativet till en kampanj riktad till kommunens tonårsföräldrar, med fokus på ungdomars tillgänglighet till alkohol, (t ex langning). Kommunens Tillståndsenhet beslöt att i samband med detta göra en liknande satsning riktad till krogarna i Stockholms kommun, samtidigt med föräldrakampanjen.

Kampanj för krögare

Den planerade kampanjen skulle innehålla två olika delar. Dels en informationssatsning riktad direkt till krögarna. Dels en förstärkt tillsyn av krogarnas alkoholservice.

En broschyr skickades ut till samtliga restaurangbolag i Stockholms kommun, d v s såväl innerstad som förorter. Totalt gjordes 1600 utskick. Innehållet i broschyren berörde alkohollagen (att den som serverar riskerar böter och att krogen kan förlora sitt servicestillstånd), information om problem med att ungdomar dricker alkohol,

t ex ökad risk för att drabbas av misshandel och alkoholförgiftning, samt tips för krögare och serveringspersonal för hantering av ålderskontroll. Förutom broschyren medföljde en affisch och klistermärken som krögarna uppmuntrades att sätta upp på krogen. Dessutom gjordes några radioinslag som sändes i kanalerna Vinyl och Radiocity under kampanjperioden, med samma budskap – ingen alkoholserving till underåriga på krogen. Det framgick även av utskicket att Tillståndsenheten avsåg att intensifiera tillsynsverksamheten under samma period. Kampanjen genomfördes under vecka 17, d v s 21 till 27 april.

Kommunen förstärkte sin tillsyn av krogar i samband med kampanjen. Den normala frekvensen är att varje krog får cirka ett besök per år. Fler krogbesök än ” normalt” genomfördes i anslutning till kampanjen. I Skärholmen skedde kontroller den 28 mars och 5 april (innan kampanjen startat) och 5 maj, 4 juni och 13 juni. Besöken den 28 mars och 13 juni genomfördes tillsammans med närpolisen. Vissa krogar fick flera besök under perioden.

Utvärdering av kampanjen

Eftersom det var första gången Tillståndsenheten genomförde en satsning av det här slaget var intresset stort att genomföra en utvärdering. Kontakter togs med STAD-projektet för att diskutera fokus för utvärderingen. Aktuella frågeställningar rörde såväl hur kampanjen tas emot av målgruppen krögare som eventuella effekter på krogarnas alkoholserving till underåriga.

Utrednings- och statistikkontoret (USK) fick i uppdrag att utvärdera vilken uppmärksamhet kampanjen fick bland restaurangägarna i Stockholm, utifrån ett slumpmässigt urval telefonintervjuer. Resultat från denna del av utvärderingen finns redovisade i USK:s rapportserie (USK, 2003)

STAD-projektet fick i uppdrag att studera kampanjens genomslag på krogarnas alkoholserving till ungdomar.

SYFTE

Syftet med den här rapporten är att studera om en åldersgränskampanj riktad till krögare (kombinerad med förstärkt tillsyn) har någon effekt på krogars alkoholserving till ungdomar.

METOD

Metodval

Det finns olika sätt att mäta ungdomars tillgänglighet till alkohol på restauranger. En metod som har utprovats är att skicka ut ungdomar som ser yngre ut än den lagliga åldern för servering och notera om de blir serverade utan att behöva visa legitimation (Forster et al., 1995). Metoden har tillämpats i ett flertal vetenskapliga studier och STAD har använt sig av metoden för att studera utvecklingen i Stockholms innerstad (Lang et al., 1996 Willner et al., 2000 Wagenaar et al., 2000, Wallin & Andréasson, 2003).

Urval av krogar

STAD-projektet har främst varit aktivt i Stockholm innerstad. Då syftet med undersökningen var att studera eventuella effekter av kampanjen valdes därför ett förortsområde där projektet inte har varit aktivt. Av resursskäl var det inte möjligt att göra mätningar i samtliga förorter i kommunen. I samråd med Tillståndsenheten valdes Skärholmens polismästardistrikt. Urvalet av krogar för studien avgränsades till samtliga krogar i Skärholmen med viss ungdomskaraktär. Detta innebär att elegantare krogar, servicehus, slutna sällskap och liknande uteslöts. Totalt identifierades 38 krogar att ingå i studien.

Försökspersoner

Ungdomarna rekryterades av Precens (som skulle göra en liknande studie om folköl i livsmedelsbutiker) och alkohol- och drogsamordnaren i Värmdö kommun. Kriteriet för att bli utvald var att se yngre ut än sin riktiga ålder (18 år). På grund av etiska skäl och juridiska skäl ville vi inte använda underåriga, främst för att inte provocera serveringspersonalen att begå brott. Totalt medverkade 5 flickor och 3 pojkar i studien.

Ungdomarna informerades om studiens syfte och tillvägagångssätt. De fick också träning i att fylla i ett undersökningsprotokoll. Samtliga undertecknade kontrakt om att inte dricka alkohol under arbetstid och att inte berätta om studien och dess resultat för någon.

Undersökningsprocedur

I studien tillämpades samma undersökningsprocedur som i tidigare studier gjorda av STAD (Wallin, 2001b). Detta innebar att ungdomarna parvis besökte krogarna enligt en i förväg uppställd turordning. Varje par besökte cirka 8 krogar per kväll. Uppgiften var att beställa varsin stor starköl. Om serveringspersonalen frågade efter legitimation skulle de uppge sin korrekta ålder (18 år), men inte visa någon identitetshandling. Om de blev serverade öl skulle de, på ett smidigt sätt, göra sig av med ölen och diskret lämna lokalen. I de fall de blev nekade skulle de lämna lokalen på en gång. Efter varje krogbesök fyllde de i ett protokoll med uppgifter om besöket (se bilaga 1). Följande dokumenterades: tid för besök, om de kom in på krogen, motiv till varför de inte kom in, om det fanns dörrvakt, om de blev serverade starköl, kön och uppskattad ålder på den som serverade, antal gäster i lokalen samt en bedömning av ålder på gästerna i lokalen.

Studiedesign

För att kunna studera eventuella effekter av kampanjen genomfördes mätningar innan och efter kampanjen. Förmätningarna ägde rum en onsdags- och fredagskväll i början av april och eftermätningarna en onsdags- och fredagskväll i början av juni. Det var tyvärr inte möjligt att inkludera ett kontrollområde i studien. Orsakerna till detta var såväl praktiska (kampanjen genomfördes i hela kommunen, så det gick inte att ha en liknande förort som kontrollområde) som resursmässiga.

RESULTAT

Antal besök

Totalt besöktes 28 krogar vid två tillfällen. Antalet beställningsförsök blev därför 112 stycken (56 vid förmätningen och 56 vid eftermätningen). Tio av krogarna som hade identifierats för studien utgick eftersom de hade stängt, ändrat inriktning eller att ungdomarna inte hittade dit. Ingen av krogarna hade dörrvakt och alla ungdomar blev därmed insläppta på krogarna.

Andel som nekade

Den totala andelen som nekade var 62%. Det var fler som nekade vid förmätningen (71%) jämfört med eftermätningen, (54%). Skillnaden var statistiskt signifikant (Differens 17, 95% konfidensintervall, (0,2 – 35,5)).

Av de besökta krogarna var det 36% som nekade ungdomarna vid båda mätningstillfällena, 11% som serverade *både* vid för- och eftermätning och 53% som serverade antingen vid för- eller eftermätningen.

Servering kopplat till olika bakgrundsfaktorer

Det var ingen skillnad på servering på vardagskvällar jämfört med helgkvällar. Inte heller var det någon skillnad beroende på om det var en flicka eller pojke som beställde. Manliga servitörer nekade i mindre utsträckning, 57% (n=74) jämfört med kvinnliga servitörer 74% (n=38). Skillnaden var inte statistiskt signifikant. Det var ingen skillnad på servering kopplat till uppskattad ålder hos servitören. En lägre andel av krogarna nekade servering innan klockan 20.00, 57% (n=63), jämfört med efter klockan 20.00, 67% (n=49). Den skillnaden var inte heller signifikant. Den enda faktorn som hade en statistiskt signifikant betydelse för serveringsutfallet var antalet gäster i lokalen. Det var fler krogar som nekade om det var få gäster i lokalen, 77% (n=47) jämfört med om det var halvfullt eller fullt med gäster, 52% (n=65), (differens 24, 95% konfidensintervall (7,1 – 41,4)).

Förstärkt tillsyn i samband med kampanjen

Av de 28 krogarna i studien var det fem som fick extra tillsyn (3-5 besök) kort innan och under kampanjperioden. Två av dessa serverade ungdomarna vid förmätningen och ingen vid eftermätningen.

DISKUSSION

I den här rapporten har vi studerat om en informationskampanj riktad till krögare, kombinerat med förstärkt tillsyn har några effekter på krogarnas alkoholservice till underåriga.

Resultaten tyder på att kampanjen inte hade någon positiv effekt på krogarnas kontroll av alkoholservice till underåriga i Skärholmen. Istället visar resultaten det motsatta, nämligen att det var *färre* som nekade efter kampanjen, 54%, än innan, 71%. Mätningarna genomfördes så likartat som möjligt. Samma krogar besöktes på vardagskvällen respektive på helgkvällen vid båda mätningarna. Båda mätillfällena låg ungefär i mitten av månaden.

Resultaten visar på svårigheter med att få ”snabba” resultat av korta insatser. Erfarenheter av andra kampanjer visar att dessa i första hand kan påverka medvetenheten hos målgruppen och inte direkt beteendemönster (Jarlbro, 2002). Det som talade för att insatsen skulle kunna få effekter på alkoholservice den här gången var istället kombinationen med förstärkt tillsyn där det finns stöd från andra studier om att detta kan påverka alkoholservice (McKnight & Streff, 1994, Jeffs & Saunders, 1983). I lokaltidningen (se bilaga 2) nämndes att tättare tillsyn skulle pågå under kampanjperioden och att kontroller liknande ungdomsmätningarna skulle genomföras. Resultatet visar att samtliga fem krogar som fick extra tillsyn under perioden nekade alkoholservice vid eftermätningen. Detta tyder på att tillsynen fungerade på de fem krogar som fått besök, men att ”ryktet” om förstärkt tillsyn i sig inte räckte för att krogarna i området skulle bli mer uppmärksamma på ålderskontroll. Vi vet dock inte vilket genomslag lokaltidningen har hos krögare i området.

Att nekandefrekvensen istället var lägre vid eftermätningen har sannolikt inte med kampanjen att göra. Det är svårt att tro att effekten av kampanjen skulle vara att serveringspersonalen blir mindre uppmärksam på service till underåriga. Intressant hade varit att göra en fördjupad studie på krogarna i Skärholmen för att studera i vilken utsträckning personalen kände till kampanjen med dess olika inslag. USK:s studie visade att krogarna i ytterstaden uppmärksammat kampanjen i mindre utsträckning (56%) jämfört med krogarna i innerstaden (72%) (USK, 2003).

Om vi jämför resultatet med tidigare studier genomförda i Stockholms innerstad är inte skillnaderna så stora. Vid den senast genomförda studien nekades 68% av ungdomarna (Wallin 2001b). En förklaring till detta resultat var dock att dörrvakterna inte släppte in ungdomarna. I de fall då ungdomarna kom in i lokalen nekades 52%, vilket motsvarar

resultatet från eftermätningen i Skärholmen 54%, där ingen av de besökta krogarna hade dörrvakt. Med andra ord finns det fortfarande mycket att göra för att förbättra kontrollen av alkoholserving till underåriga på krogarna i Stockholm.

Precis som i tidigare mätningar var det inte någon signifikant skillnad i nekandefrekvens beroende på ålder och kön hos servitören. Tiden på kvällen eller vardag- jämfört med helgkväll påverkade inte serveringsutfallet. Inte heller var det någon skillnad mellan flickors och pojkars möjligheter att bli serverade starköl. Den enda faktor som hade en signifikant betydelse för utfallet var antalet gäster i lokalen. I den här studien var det lättare att bli nekad om det var få gäster i lokalen. En förklaring skulle kunna vara att personalen då är mer observanta på gästen. Dock har vi i tidigare studier sett det motsatta förhållandet då det varit lättare att bli *serverad* med få gäster i lokalen och där en tänkbar förklaring varit ekonomiska orsaker (Rehman et al. 1999). Det krävs mer omfattande studier för att klargöra eventuella samband.

Sammantaget visar resultaten att åldersgränskampanjen riktad till krögare i kommunen inte påverkade alkoholserving till underåriga i förväntad riktning. Det var istället färre krogar som nekade alkoholserving till ungdomarna efter kampanjen än innan. Dock nekade samtliga krogar som fått förstärkt tillsyn ungdomarna vid eftermätningen. Resultaten tyder på att det krävs mer insatser (utbildning av personal, förstärkt tillsyn och skriftliga riktlinjer för alkoholserving) för att förbättra legitimationskontrollen på kommunens krogar.

SLUTSATS

Åldersgränskampanjen riktad till krögare i Stockholms kommun ökade inte legitimationskontrollen vid servering av alkohol till ungdomar på krogar i Skärholmen. Resultaten överensstämmer med tidigare erfarenheter av att kampanjer ger små effekter på beteendet i en tilltänkt målgrupp. Tidigare forskning talar istället för att *långsiktig* samverkan mellan myndigheter och krogbransch är nödvändig för att minska alkoholservingen till underåriga.

REFERENSER

Forster, J.L., Murray, D.M., Wolfson, M. & Wagenaar, A.C. Commercial availability of alcohol to young people: results of alcohol purchase attempts. *Prev. Med.* **24**: 342-347, 1995.

Jarlbro, G. Informations och opinionsbildning. I (Ed) Andréasson, S. Den svenska supen i det nya Europa. Nya villkor för alkoholprevention: en kunskapsöversikt. pp 211-234. Statens folkhälsoinstitut 2002:11, 2002.

Jeffs, B. & Saunders, B. Minimising alcohol-related offences by enforcement of the existing licensing legislation. *British J. of Addiction* **78**: 67-78, 1983.

Lang, E., Stockwell, T., Rydon, P. & Beel, A. Use of pseudo-patrons to assess compliance with laws regarding under-age drinking. *Aust. New Zeal. J. of Publ. Hlth* **20**: 296-300, 1996.

Lindewald, B. & Andréasson, S. Handbok i att minska alkoholrelaterat våld. Erfarenheter från STADs restaurangprojekt i Stockholm, 2002.

McKnight, A.J. & Streff, F.M. The effect of enforcement upon service of alcohol to intoxicated patrons at bars and restaurants. *Accid. Anal. Prev.* **26**: 19-88, 1994.

Rehnman, C., Wallin, E. & Andréasson, S. En stor stark tack II. En studie av ungdomars möjligheter att bli serverade starköl på restauranger i Stockholm. STAD-projektet, rapport 8, 1999.

Svensk författningssamling (SFS) 94:1738. Stockholm: Norstedts tryckeri, 1994.

USK. En effektmätning av Stockholms Stads information om åldersgränser för servering på krogen. 325 telefonintervjuer med krögare i Stockholms innerstad och förorter. En undersökning från utrednings- och statistikkontoret våren 2003, 2003.

Wagenaar, A.C., Murray, D.M., Gehan, J.P., Wolfson, M., Forster, J.L., Toomey, T.L., Perry, C.L. & Jones-Webb, R. (2000) Communities mobilizing for change on alcohol: outcomes from a randomized community trial. *J. Stud. Alcohol* **61**: 85-94.

Wallin, E. Befolkningens attityder till alkoholserving på restauranger. STAD-projektet, rapport 15, 2001a.

Wallin, E. En stor stark. Tack III. En studie av ungdomars möjligheter att bli serverade starköl på restauranger i Stockholm våren 2001. STAD-projektet, rapport 16, 2001b.

Wallin, E. & Andréasson, S. Can I have a beer, please? A study of alcohol service to under-aged patrons on licensed premises in Stockholm. Accepted for publication in *Prevention Science*, 2003.

Willner, P., Hart, K., Binmore, J., Cavendish, M & Dunphy, E. Alcohol sales to underage adolescents: an unobtrusive field study and evaluation of a police intervention. *Addiction* **95**: 1373-1388, 2000.

BILAGA 1

RESTAURANGSTUDIEN

Mitt

namn: _____

Restaurangens

namn: _____

Tid för

besöket: _____

1. Kom du in på restaurangen? ja nej
2. Jag kom inte in på grund av: ålderskontroll fullt annat
3. Hade restaurangen dörrvakt? manlig kvinnlig nej
4. Blev du serverad en stor starköl? ja nej
5. Hur mycket kostade en stor starköl? _____ kr

(Frågorna nedan fylls i även om du inte blev serverad.)

6. Vem beställde du av? man kvinna
7. Hur gammal var han/hon du beställde av? _____ år
8. Var beställde du starkölen? bordet baren
9. Antal gäster i lokalen få halvfullt fullt överfullt
10. Ålder på gästerna? under 30 år över 30 år blandat

.....
Skriv upp dina utgifter här:

Tisdag 22 april 2003 Mitt i Söderort

Staden vill minska fylleriet

Stor kampanj ska stoppa langningen av sprit och cigaretter till unga.

DE FLESTA tonåringar som dricker får tag på alkohol genom att vuxna och äldre kompisar köper ut åt dem. Det visar Stockholms stads drogvaneundersökning.

En vecka före valborg börjar Stockholms stad en kampanj för att sänka langning av alkohol och tobak till ungdomar under 18 år. En förhoppning är också att minska ungdomars drickande.

Stadsdelsförvaltningarna arbetar ihop med polis och

frivilligorganisationer kring projektet. I Liljeholmen och Hägersten ordnar stadsdelsförvaltningarna informations- och diskussionskvällar för tonårsföräldrar.

- JAG TROR INTE att så många föräldrar vet så mycket om ungdomars drickande. De tror att de vet, men hur ser det egentligen ut? säger Eva Svedman, drogsamordnare vid Liljeholmens stadsdelsförvaltning.

Nu kan föräldrarna få svart på vitt. Under kampanjen kommer alla tonårsföräldrar i Stockholms stad att få en broschyr om ungdomars alkohol- och drogvanor i brevlådan.

- Vi vet att alkoholkonsumtionen ökar från årskurs 8. Och vi vet att det finns en nonchalans hos många butiker som säljer folköl till unga. Och att det är lätt att köpa cigaretter utan legitimation.

Den som säljer alkohol till minderåriga gör sig skyldig till brott mot alkohollagen. Som del av kampanjen kommer polisens och stadsdelsförvaltningarnas kontroll av butiker som säl-

jer folköl att skärpas.

- Ett av kampanjens syften är att se till att alkohollagstiftningen följs. De flesta ungdomar får tag på alkohol via äldre, föräldrar eller kompisar. Av de grundskolelever som använder alkohol får 30 procent alkohol genom att vuxna köper ut, säger Anders Häregård, utvecklingsledare vid Preventionscentrum, Precens, i Stockholms stad.

UNDER KAMPANJEN ska föräldrar och frivilligorganisationer dela ut flygblad uranför systembolagen. Polisens kontroll runt systembolagen intensifieras.

Samtidigt ska kommun

och polis tillsammans göra extrainsatser för att kontrollera att åldersgränserna på restauranger hålls.

Kari Ljungqvist arbetar med tillsyn av alkohollagstiftningen vid socialtjänstförvaltningen.

- Från tillståndsenheten kommer vi att kontrollera om ungdomar serveras alkohol i krogmiljö. Som myndighet har vi inte möjlighet att skicka in minderåriga för att se om man frågar efter leg, eftersom det räknas som provokation. Däremot kan vi skicka fram 18-åringar som ser unga ut, säger han.

ANNA GUSTAFSSON

anne.gustafsson@mitti.se

tel 602 54 73

FÖRTECKNING ÖVER TIDIGARE UTGIVNA RAPPORTER AV STAD-PROJEKTET

Rapport 1

Rehnman Charlotta, Lindewald Birgitta, Andréasson Sven. En stor stark tack! En studie av legitimationskontroll på restauranger under våren och hösten 1996. STAD-projektet 1996.

Rapport 2

Rehnman Charlotta, Lindewald Birgitta, Andréasson Sven. Servering av alkohol till berusade på Stockholms restauranger. En studie av överservering på restauranger i Stockholm december 1996 - februari 1997. STAD-projektet 1997.

Rapport 3

Wallin Eva, Rehnman Charlotta, Larsson Jörgen. Vad tycker ungdomar om Vägskäl? En fokusgruppsintervjustudie med högstadiel elever om ett alkohol- och drogmaterial för skolan. STAD-projektet 1997.

Rapport 4

Lönnqvist Unda, Rehnman Charlotta, Larsson Jörgen, Wallin Eva, Andréasson Sven. Några folköl är väl inte så farligt.... En studie av legitimationskontroll vid inköpsförsök i livsmedelsaffärer i Stockholm under januari 1998. STAD-projektet 1998.

Rapport 5

Wallin Eva, Rehnman Charlotta. Vykort till tonårsföräldrar. Metod för alkoholförebyggande arbete? STAD-projektet 1998.

Rapport 6

Wallin Eva, Rehnman Charlotta. Konflikter i tonårsfamiljer. En målgruppsanalys med tonårsföräldrar och tonåringar. STAD-projektet 1998.

Rapport 7

Rehnman Charlotta, Wallin Eva, Andréasson Sven. En stor stark II. En studie av legitimationskontroll på restauranger i Stockholm höst/vinter 1998-99. STAD-projektet 1999.

Rapport 8

Wallin Eva, Hjalmarsson Kerstin, Brenemark Thomas, Danielsson Johan. Attityder och uppfattningar om narkotikasituationen på restauranger i Stockholms city. En intervjustudie med dörrvakter, restaurangpersonal och polis. STAD-projektet 1999.

Rapport 9

Wallin Eva, Hjalmarsson Kerstin, Lindewald Birgitta. Serveringsrutiner och policyfrågor. En fokusgruppsintervjustudie med restaurang personal. STAD-projektet 1999.

Rapport 10

Hägglund Elisabet. Idéer om lokala förebyggande insatser mot ungdomsmissbruk i Kista. En intervjuundersökning bland personer verksamma i området. STAD-projektet 2000.

Rapport 11

Rehnman Charlotta, Larsson Jörgen. Folkölskampanjen i Vasastan. En intervention riktad till livsmedelshandlare och föräldrar med syfte att begränsa tillgängligheten till folköl för ungdomar. STAD-projektet 2000.

Rapport 12

Rehnman Charlotta, Jörgen Larsson. Unga vuxna – dricker mest, langar mest. En fokusgruppsintervjustudie med unga vuxna i åldern 18-25 år. STAD-projektet 2000.

Rapport 13

Wallin Eva. Fem års samverkan – möjligheter och hinder. En intervjustudie med nyckelpersoner från myndigheter och restaurangbransch i Stockholm. STAD-projektet 2001.

Rapport 14

Gripenberg Johanna, Wallin Eva. För full för en öl. En uppföljande studie av servering till berusade gäster på Stockholms restauranger. STAD-projektet 2001.

Rapport 15

Wallin Eva. Befolkningens attityder till alkoholservering på restauranger. STAD-projektet 2001.

Rapport 16

Wallin Eva. En stor stark III. En studie av ungdomars möjligheter att bli serverade starköl på restauranger i Stockholm våren 2001. STAD-projektet 2001.

Rapport 17

Ahnquist Johanna. Hur lätt är det för ungdomar i Åkersberga att få tag i alkohol? STAD-projektet 2001.

Rapport 18

Graffman Katarina, Andréasson Sven. Alkoholprevention i primärvården: En studie om patienters alkoholvanor och inställning till frågor om levnadsvanor i en Stockholmsförort. STAD-projektet 2002.

Rapport 19

Graffman Katarina, Andréasson Sven. Alkoholprevention i primärvården: En studie om patienters alkoholvanor och inställning till frågor om levnadsvanor i Jämtland. STAD-projektet 2002.

Rapport 20

Gripenberg Johanna. Droger på krogen. En kartläggning av narkotikasituationen på Stockholms krogar. STAD-projektet 2002.

Rapport 21

Wallin Eva, Gripenberg Johanna. Dags att gå hem? En uppföljande studie av servering till berusade kroggäster i Stockholm, 2001. STAD-projektet 2002.

Rapport 22

Gripenberg Johanna. Partydroger på Stockholms krogar. En djupintervjustudie med polis, krögare och ordningsvakter. STAD-projektet 2002.

Rapport 23

Sjölund Torbjörn. Förändringar i alkoholrelaterade frågor bland elever som deltagit i kursen *Prime for Life*. STAD-projektet, 2002.